

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 25.9.2008
KOM(2008) 572 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**dėl antrojo periodinio elektroninių ryšių tinklų ir kitų tokių universaliųjų paslaugų
apimties persvarstymo pagal Direktyvos 2002/22/EB 15 straipsnį**

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**dėl antrojo periodinio elektroninių ryšių tinklų ir kitų tokių universaliųjų paslaugų
apimties persvarstymo pagal Direktyvos 2002/22/EB 15 straipsnį**

1. KOMUNIKATO TIKSLAS

Šis komunikatas susijęs su antruoju periodiniu universaliųjų paslaugų apimties persvarstymu pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos¹ (toliau – direktyva) 15 straipsnį. Kad būtų pradėta diskusija apie galimą politiką ateityje, komunikate taip pat plačiai svarstoma universaliųjų paslaugų reikšmė Europos lygmeniu sprendžiant bendresnius uždavinius, visų pirma susijusius su plačiajuosčio ryšio prieigos užtikrinimu.

2. UNIVERSALIŲJŲ PASLAUGŲ APIMTIES PERSVARSTYMAS

2.1. Įžanga

Pagal dabartinę apibrėžtį universaliosiomis elektroninių ryšių (e. ryšių) paslaugomis Europos Sąjungoje laikomos visiems pageidaujantiems rinkos sąlygomis arba, jei rinka neveiksminga, įsikišus valstybei patikimai teikiamos paslaugos, kurios būtinos dalyvavimui visuomenės gyvenime užtikrinti ir jau prieinamos didžiajai daugumai piliečių.

Direktyvoje universaliosios paslaugos apibrėžtos kaip minimalus nustatytos kokybės e. ryšių paslaugų rinkinys, kuriuo už prieinamą kainą, nepaisant geografinės vietos valstybėje narėje, gali naudotis visi to pagrįstai pageidaujantys galutiniai paslaugų gavėjai.

Direktyvoje nurodyti keturi konkretūs universaliųjų paslaugų apimties elementai²:

- prieiga fiksuotoje vietoje, suteikiant galimybę skambinti vietos, savo šalies ar kitų šalių abonentams ir priimti jų telefono skambučius, taip pat siųsti ir gauti vietinius, nacionalinius ar tarptautinius fakso pranešimus bei duomenis tokiu pajėgumu, kokio pakanka veiksmingai interneto prieigai užtikrinti;
- galimybė naudotis bent viena išsamia abonentų knyga arba informavimo apie abonentus paslauga, kuri apimtų visus norinčius būti įtrauktus fiksuotojo ir judriojo ryšio abonentus;
- galimybė naudotis taksofonais ir
- specialios priemonės, skirtos užtikrinti, kad viešai prieinamomis telefono ryšio paslaugomis už prieinamą kainą galėtų naudotis negalia ar ypatingų poreikių turintys arba mažas pajamas gaunantys vartotojai.

¹ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis.

² II skyrius.

Formuluotė „prieiga fiksuotoje vietoje“ susijusi su galutinio paslaugų gavėjo pagrindine gyvenamąja vieta³ (kur ryšiu gali naudotis keli namų ūkio nariai), bet ne su reikalavimu operatoriams naudoti fiksuotojo ryšio technologiją, t. y. nei laidinėms, nei belaidėms techninėms ryšio užtikrinimo priemonėms jokių apribojimų neturėtų būti taikoma. Kita vertus, universaliosios paslaugos nesusijusios su asmens judumu (prieiga bet kurioje vietoje).

Reikalavimas duomenis perduoti tokiu pajėgumu, kokio pakaktų veiksmingai interneto prieigai užtikrinti, taikomas³ tik vienam siaurajuosčio tinklo sujungimui⁴, kuriuo naudojantis turėtų būti įmanoma duomenis perduoti tokiu pajėgumu⁵, kokio užtektų, kad būtų galima naudotis internetinėmis paslaugomis, pavyzdžiui, teikiamomis viešuoju internetu. Taip turi būti sudarytos sąlygos užtikrinti pakankamą interneto prieigą, o valstybės narės gali reikalauti, kad ryšys būtų toks, kokiu naudojasi dauguma abonentų.

Reikalavimas užtikrinti veiksmingą interneto prieigą suformuluotas taip lanksčiai visų pirma todėl, kad stojančiosios valstybės galėtų išnaudoti judriojo ir (arba) belaidžio ryšio technologijas teikdamos universaliasias paslaugas didesnei gyventojų daliai³.

Reikalaujama, kad valstybės narės nustatytų veiksmingiausias universalijų paslaugų įpareigojimų (UPI) užtikrinimo priemones, taip pat visoms įmonėms suteiktų galimybę šiuos įpareigojimus įvykdyti. Jei šios paslaugos neteikiamos rinkos sąlygomis, įmonės gali būti įpareigosios jas teikti nustatytais sąlygomis. Kol kas, vadovaudamasi direktyva, universalijų paslaugų teikėjus paskyrė šešiolika valstybių narių, o Vokietija ir Liuksemburgas to nepadarė, nes universaliosios paslaugos jau teikiamos rinkos sąlygomis⁶. Kitose devyniose valstybėse universalijų paslaugų teikimas užtikrinamas pereinamojo laikotarpio priemonėmis.

Nacionalinei reguliavimo institucijai nusprendus, kad universalijų paslaugų teikimas paskirtajam paslaugų teikėjui – nepagrįstai didelė prievolė, gali būti įsteigtas universalijų paslaugų fondas. Laikantis skaidrių sąlygų atitinkamos grynosios sąnaudos gali būti padengiamos valstybės lėšomis arba iš įsteigto specialaus sektoriaus fondo, į kurį visos rinkoje veikiančios įmonės iš principo turėtų mokėti įmokas. Šiuo metu universalijų paslaugų fondai veikia penkiose valstybėse narėse, bet kompensacija mokama tik Prancūzijoje, Italijoje ir Rumunijoje.

Valstybės narės gali savo nuožiūra įpareigoti teikti į direktyva nustatytą minimalų paslaugų rinkinį neįtrauktas papildomas paslaugas, tačiau jos pačios, o ne tam tikri rinkos dalyviai turėtų parūpinti papildomų lėšų tokioms paslaugoms finansuoti (pavyzdžiui, iš bendrosios mokesčių sistemos).

Reikalaujama, kad Komisija kas trejus metus persvarstytų universalijų paslaugų apimtį atsižvelgdama į technologijų, socialinius bei ekonominius pokyčius ir visų pirma atkreiptų dėmesį į judumą bei duomenų perdavimo pajėgumą pagal labiausiai paplitusias, daugumos

³ 8 konstatuojamoji dalis.

⁴ T. y. tai netaikoma ISDN technologijai, kurią naudojant galimi du ar daugiau sujungimų, kuriais galima naudotis vienu metu.

⁵ 8 konstatuojamojoje dalyje toliau aiškinama, kad duomenų perdavimo pajėgumas taip pat priklauso nuo galutinės abonto įrangos pajėgumo, todėl netikslinga Bendrijos lygmeniu nustatyti tam tikrą greitį, nors ir paminėtas „didžiausias“ 56 kbits/s greitis.

⁶ Daugiau informacijos apie direktyvos įgyvendinimą galima rasti 13-oje įgyvendinimo ataskaitoje COM (2008) 153.

abonentų naudojamas technologijas. Direktyvoje⁷ nustatytos tam tikros aplinkybės, kurias Komisija turi įvertinti spręsdama, ar paslauga turi būti įtraukta į universaliąsias paslaugas, kaip antai:

- ar dėl to, kad tam tikros paslaugos, kurios prieinamos daugumai vartotojų ir kuriomis dauguma jų naudojasi, mažesnei vartotojų daliai nepakankamai prieinamos arba ji jomis nesinaudoja, ši mažesnė vartotojų dalis būtų atskirta nuo visuomenės;
- ar tokias paslaugas, jei jos visuomenei neteikiamos įprastomis rinkos sąlygomis, įtraukus į universaliąsias paslaugas visi vartotojai gautų grynosios naudos.

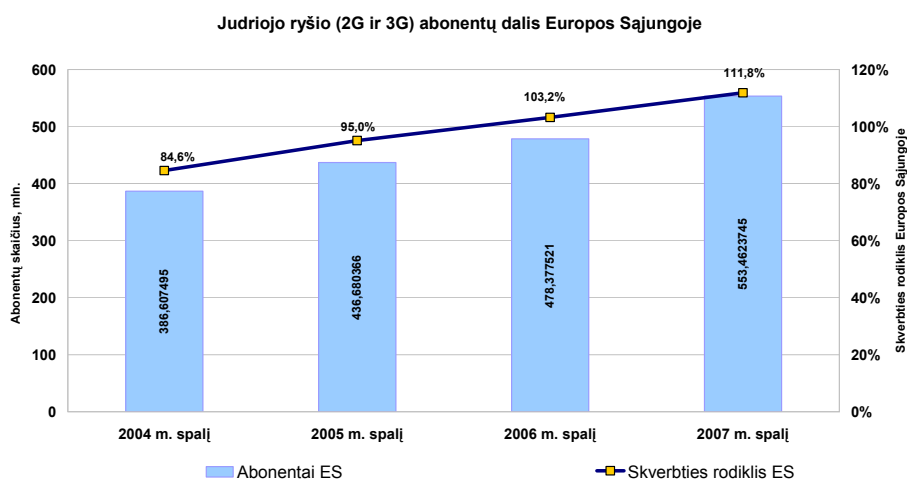
Pirmą kartą persvarsčius universaliųjų paslaugų apimtį 2005–2006 m., nuspręsta, kad UPI, ypač susijusių su plačiajuosčio ir judriojo ryšio paslaugomis, apimties keisti nereikia. Nustatyta, kad ypač dėl pastarųjų konkurencingų ir atvirų rinkų daugelis vartotojų turi galimybę naudotis šiomis paslaugomis už prieinamą kainą. Įvertinus, kiek Europos Sąjungos gyventojų naudojami fiksuotuoju plačiajuosčiu ryšiu, nustatyta, kad dauguma vartotojų šia paslauga nesinaudoja, todėl plačiajuostis ryšys dar nebuvo tapęs tiek būtinas įprastam dalyvavimui visuomeninės gyvenime užtikrinti, kad prieigos nebuvimas lemtų socialinę atskirtį⁸.

2.2. Judrusis ryšys

Pirmajame persvarstyme nustatyta, kad pagal nacionalines leidimų judriojo ryšio operatoriams išdavimo sąlygas judriojo ryšio tinklais (2G) naudojosi ne mažiau kaip 95 % ES-25 gyventojų. Tokia pati padėtis šiuo metu yra ir ES-27.

Per pastaruosius kelerius metus judriuojų ryšiu besinaudojančių asmenų sparčiai gausėjo: 2004 m. pradžioje judriojo ryšio paslaugomis naudojosi vidutiniškai 81 % ES-25 gyventojų, o 2007 m. spalio mėnesį šių paslaugų gavėjų ES-27 padaugėjo iki 112 %. Kaip parodyta toliau pateiktoje diagramoje, per trejus metus nuo 2004 m. spalio iki 2007 m. spalio asmenų, besinaudojančių judriuojų ryšiu, dalis 100 gyventojų padidėjo 27 procentiniais punktais.

1 pav. Judriojo ryšio abonentų dalis Europos Sąjungoje

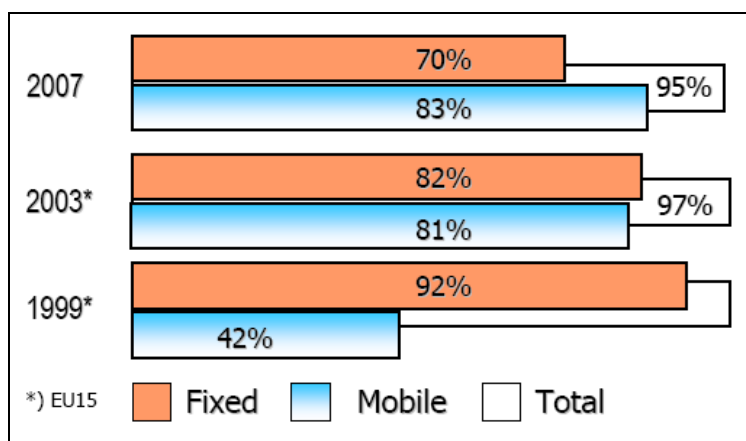
⁷ 15 straipsnis ir V priedas.

⁸ COM (2005) 203 ir COM (2006) 163.

Šaltinis – Komisijos tarnybos.

Pagal bendrą asmenų, besinaudojančių judriuoju ryšiu, dalį (100 gyventojų) galima apskaičiuoti vidutinį Europos Sąjungos namų ūkių rodiklį, kuris, kaip parodyta 2 paveikslėlyje, 2007 m. pabaigoje buvo 83 %. Mobilųjį telefoną turi 83 % 15 Europos Sąjungos valstybių senbuvų, 82 % 10 naujų Europos Sąjungos valstybių (išskyrus Bulgariją ir Rumuniją) ir 78 % 12 naujų Europos Sąjungos valstybių (įskaitant Bulgariją ir Rumuniją) namų ūkių.

2 pav. Telefono ryšys namuose, Europos Sąjungos namų ūkių procentinė dalis

Šaltinis – e. ryšių namų ūkiuose tyrimai⁹

Diagramoje taip pat parodyta, kad dėl prastesnės fiksuotųjų telekomunikacijų infrastruktūros keliose naujosiose valstybėse narėse Europos Sąjungos namų ūkių, kuriuose naudojama telefonu, 2007 m. pabaigoje buvo 95 %¹⁰, taigi po 2004 m. plėtros šis rodiklis sumažėjo 2 procentiniais punktais. 2007 m. pabaigoje telefonu naudotasi iš viso 97 % ES-15 namų ūkių, o 10 naujųjų Europos Sąjungos valstybių rodiklis buvo 91 %.

Vis daugiau vartotojų atsisako fiksuotojo ryšio ir ima naudotis mobiliaisiais telefonais – 24 % ES-27 namų ūkių naudojama tik mobiliaisiais telefonais. Tokių namų ūkių dalis gerokai didesnė naujosiose valstybėse narėse (39 %) nei ES-15 (20 %), išskyrus Suomiją (61 %) ir Portugaliją (48 %).

Kaip aptarta pirmojo persvarstymo komunikate, dėl judriojo ryšio technologijos pobūdžio naujas abonentas prie judriojo ryšio tinklo gali prisijungti nedidelėmis išlaidomis. Be to, dėl išankstinio apmokėjimo judriojo ryšio paslaugų paketų mažas pajamas gaunantys vartotojai gali už nedidelę pradinę kainą jungtis prie tinklo ir gauti pagrindines paslaugas geriau kontroliuodami išlaidas nei už suteiktas paslaugas mokantys abonentai. 2007 m. vidutiniškai beveik 60 % judriojo ryšio abonentų naudojami išankstinio apmokėjimo paslaugų paketais, o 40 % paslaugų gavėjų už paslaugas mokėjo jas suteikus. Nors prieinama kaina vertintina atsižvelgiant į konkrečias nacionalines sąlygas¹¹, galima teigti, kad dabar vartotojai Europoje apskritai gali įsigyti pagrindinių judriojo ryšio paslaugų paketą pigiau (už 13,69 EUR per mėnesį), nei kainuoja fiksuotojo ryšio linijos mėnesio nuoma (14,90 EUR)¹².

Išvada. Šiuo naujausiu tyrimu patvirtinta pirmojo persvarstymo išvada, kad dėl Europos Sąjungos judriojo ryšio paslaugų teikėjų konkurencijos daugelis vartotojų jau gali naudotis judriuoju ryšiu už prieinamą kainą. Taigi tai neatitinka aplinkybių, kuriomis judrusis ryšys turėtų būti įtrauktas į universaliąsias paslaugas (kaip nustatyta direktyvos V priede).

⁹ Žr. naujausią 2007 m. pabaigoje *Eurobarometro* atliktą tyrimą Nr. 274, kurį galima rasti http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomlib/library/ext_studies/index_en.htm

¹⁰ Tai namų ūkiai, kuriuose naudojama bent vienu fiksuotojo ir (arba) judriojo ryšio telefonu.

¹¹ Direktyvos 3 straipsnio 1 dalis. Prieinama kaina aptariama ir 2005–2006 m. komunikatuose bei susijusiuose dokumentuose SEC (2005) 660 ir SEC (2006) 445.

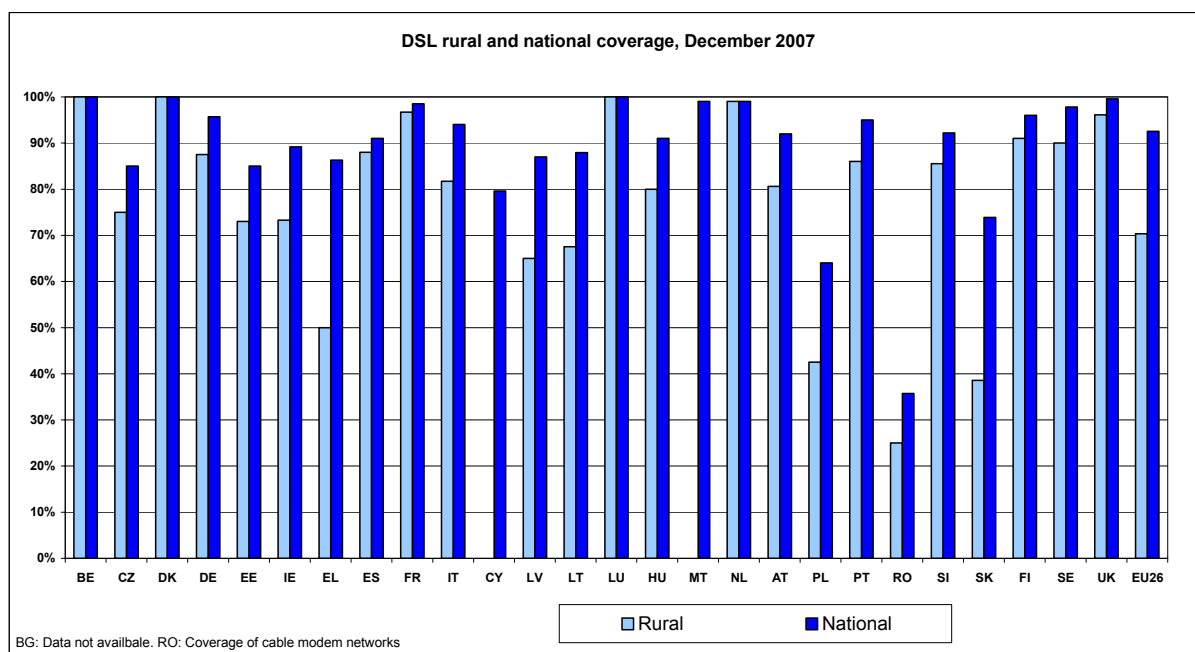
¹² Pagrindinių paslaugų paketas – tai įprastinės pagrindinės nacionalinės judriojo ryšio paslaugos: balso skambučiai ir trumposios žinutės. Žr. COM (2008) 153.

2.3 Plačiajuostis ryšys

Pirmajame persvarstyme nustatyta, kad fiksuotosios plačiajuostės prieigos tinklais 2004 m. viduryje naudojami maždaug 85 % ES-15 gyventojų, o mažesnis fiksuotojo ryšio linijų paplitimas naujosiose valstybėse narėse rodė, kad plačiajuosčiu ryšiu galėjo naudotis gerokai mažesnė jų gyventojų dalis. 2005 m. spalį plačiajuosčiu ryšiu naudojami 11,5 % Europos Sąjungos gyventojų.

2007 m. pabaigoje fiksuotųjų skaitmeninių linijų plačiajuosčiais tinklais galėjo naudotis vidutiniškai 93 % ES-26 gyventojų, nors keliose šalyse šis rodiklis buvo mažesnis (3 pav.).

3 pav. Europos Sąjungos gyventojų, kurie gali naudotis fiksuotojo ryšio plačiajuosčiu tinklu, dalis

Šaltinis – IDATE, 2007 m. gruodžio mėn.

Pagrindinė plačiajuosčio ryšio plėtros paskata – lygiaverčių infrastruktūrų (telekomunikacijų ir kabelių tinklų) operatorių konkurencija, suderinta su veiksmingu *ex ante* prieigos reguliavimu. Tai atskleidžia plačiajuosčio ryšio skverbties rodikliai – 2008 m. sausį iš 100 Europos Sąjungos gyventojų fiksuotuoju plačiajuosčiu ryšiu vidutiniškai naudojami 20 %, nors ši dalis valstybėse narėse gerokai skiriasi: nuo 7,6 % Bulgarijoje iki 35,6 % Danijoje.

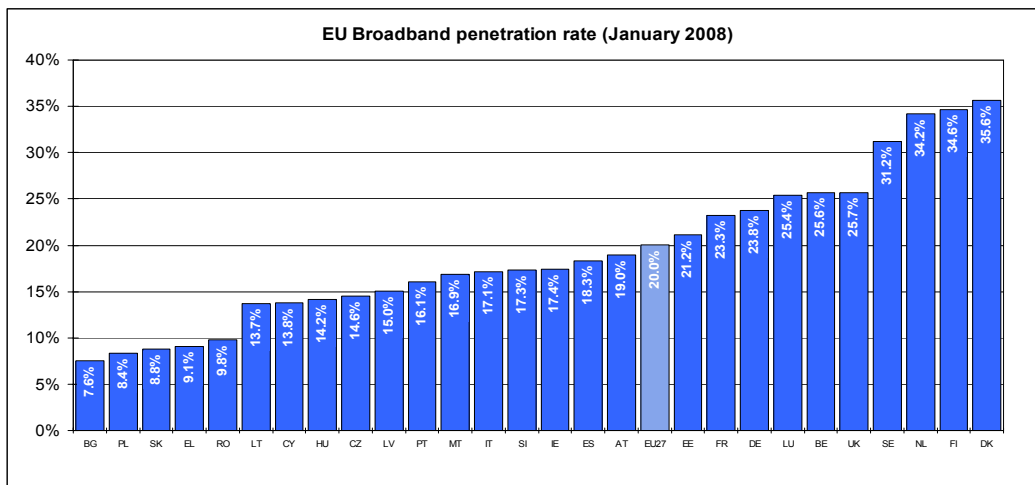
Šių paslaugų diegimas akivaizdžiai priklauso ir nuo kitų svarbių veiksnių, tokių kaip galimybė naudotis kompiuteriu ir kalbos bei kultūros ypatybės. Tik 57 % ES-27 namų ūkių turi asmeninį kompiuterį – įprasčiausią vartotojo galinį įrenginį, kuriuo naudojama internetu bei plačiajuosčiu ryšiu teikiamomis paslaugomis (2003 m. šis rodiklis buvo 53 %, o 1999 m. – 33 %).

Daugelyje valstybių narių gerokai paplitus judriajam plačiajuosčiam ryšiui ir padidėjus belaidžių LAN technologijų reikšmei užtikrinant interneto prieigą, plačiajuosčio ryšio

skverbties rodikliai gali pagerėti¹³. Gerokai sumažėjusios judriojo ryšio bei nešiojamųjų prietaisų belaidžių technologijų prieigos kainos, taip pat didėjantis našumas ir perdavimo greitis leidžia manyti, kad asmenų, besinaudojančių plačiajuosčiu ryšiu, gausės sparčiau, nei rodo fiksuotosios plačiajuosčių prieigos rodikliai.

¹³ Judriojo plačiajuosčio ryšio linijos Slovakijoje iš viso užima 15,5 %, Airijoje – 15 %, Lietuvoje – 8,4 % mažmeninės rinkos.

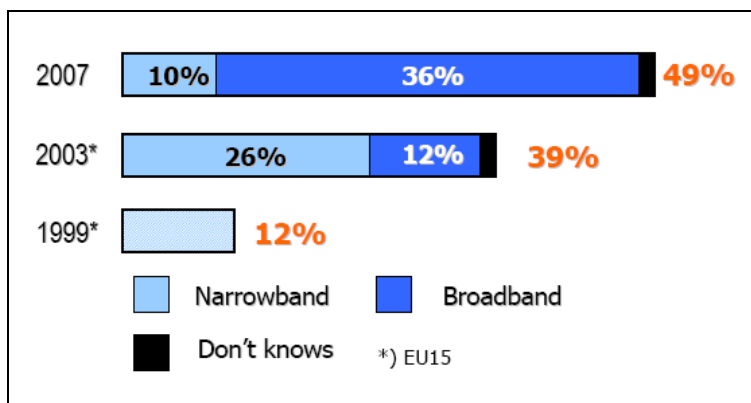
4 pav. Naudojimosi plačiajuosčiu ryšiu rodiklis 100 Europos Sąjungos gyventojų

Šaltinis – 13 įgyvendinimo ataskaita.

2003–2007 m. namų ūkių, kuriuose naudojamosi plačiajuosčiu ryšiu, skaičius padidėjo trigubai. Naujausio e. ryšių namų ūkiuose tyrimo duomenimis, vidutiniškai 36 % Europos Sąjungos namų ūkių šiuo metu naudojamosi fiksuotąja plačiajuosčiu prieiga¹⁴ ir, kaip parodyta toliau pateiktoje diagramoje, iš viso 49 % namų ūkių naudojamosi internetu siaurajuosčio arba plačiajuosčio ryšio greičiu. Tai rodo, kad plačiajuosčių ryšys kol kas tiek nepaplitęs ir juo taip nesinaudojama, kad jis atitiktų universaliųjų paslaugų sistemos sąlygas, tačiau gana sparčiai artėjama prie šios ribos, o asmenų, besinaudojančių siaurajuosčiu ryšiu, tolydžio mažėja.

5 pav. Europos Sąjungos namų ūkių, kuriuose naudojamosi internetu ir plačiajuosčiu ryšiu, procentinė dalis

Šaltinis – e. ryšių namų ūkiuose tyrimai

¹⁴ Žr. 9 išnašą. Vertėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, Eurostato duomenimis, 42 % Europos Sąjungos namų ūkių dabar naudojamosi plačiajuosčiu ryšiu (žr. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>). Eurostato ir e. ryšių namų ūkiuose tyrimų duomenys skiriasi, nes pirmesnysis neskaičiuoja, kiek vyresnių kaip 75 metų gyventojų, kurie sudaro 12 % visų gyventojų, naudojami internetu.

Išvada. Daugelyje valstybių narių plačiajuosčiais tinklais šiuo metu gali naudotis labai daug žmonių – šie tinklai prieinami vidutiniškai 90 % Europos Sąjungos gyventojų. Internetu jau naudojasi beveik dauguma gyventojų: juo naudojama 49 % Europos Sąjungos namų ūkių, iš kurių 36 % naudojama plačiajuosčiu ryšiu. Plačiajuosčiu ryšiu dauguma vartotojų dar nesinaudoja (pirmoji iš dviejų aplinkybių, nurodytų direktyvos V priede)¹⁵, todėl, kaip nustatyta ir apibrėžta pagal galiojančią formuluotę, UPI jam netaikomi, tačiau netrukus juo naudosis dauguma vartotojų. Be to, būtų pagrįsta tikėtis, kad palyginti greitai siaurajuostis tinklas bus netinkamas užtikrinti tokį pajėgumą, „koko pakanka veiksmingai interneto prieigai“ (kaip nurodyta direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje). Todėl padėti būtina stebėti.

3. UNIVERSALIOSIOS PASLAUGOS BESIKEIČIANČIOJE APLINKOJE

Nors pagal dabartinę direktyvos aiškinimą ji netaikoma nei judriajam, nei plačiajuosčiam ryšiui, atrodo aišku, kad judriajai telefonijai keičiant fiksuotąją balso telefoniją, taip pat daugėjant asmenų, besinaudojančių plačiajuosčiu ryšiu, ir didėjant šio ryšio reikšmei kasdiniame gyvenime, kyla klausimų, ar ateityje e.ryšių paslaugos bus visuotinai prieinamos. Todėl dabar vertėtų universaliųjų paslaugų įpareigojimų sampratą pradėti svarstyti kaip dalį bendresnio požiūrio į visiems prieinamą spartųjį internetą, kuris taip pat būtų galėtų būti susijęs su Bendrijos, nacionaline bei regionine arba savivaldybių parama, viešojo ir privačiojo sektoriaus partneryste ir kitais mechanizmais.

3.1. Universaliųjų paslaugų samprata ir reikšmė e. ryšių srityje

Iki telekomunikacijų sektoriaus liberalizavimo paslaugų teikimą kontroliavo valstybė, kuri kryžminiu monopolistinių įmonių subsidijavimu užtikrino galimybę naudotis pagrindinėmis paslaugomis, ypač jungimosi prie fiksuotojo ryšio tinklų ir vietinių skambučių paslauga. Fiksuotojo ryšio telefonija naudotasi beveik visuotinai, o socialinę sanglaudą ji padėjo užtikrinti taip pat, kaip vietos pašto poskyriai ir viešosios bibliotekos.

Liberalizavus šį sektorių, priimti universaliasias paslaugas reglamentuojantys teisės aktai, kuriais siekta užtikrinti, kad būtų laikomasi pakankamos prieigos prieinama kaina (atsižvelgiant į nacionalines sąlygas), nepaisant pajamų ir geografinės vietos, sampratos.

Kaip įtikinamai rodo nemažai komunikatų dėl e. ryšių reguliavimo sistemos įgyvendinimo¹⁶, liberalizavus šį sektorių ir atsiradus konkurencijai, vartotojai gavo naudos dėl mažesnių kainų ir didesnio paslaugų pasirinkimo, nors lėšų universaliosioms paslaugoms finansuoti apskritai prašyta gana nedaug. Universaliosios paslaugos turėjo būti galutinė apsaugos priemonė, kuri mažesniajai vartotojų daliai padėtų neatsilikti nuo daugumos, jau besinaudojančios pagrindinėmis paslaugomis.

Be to, atsiradus konkurencijai, įvairiomis naujoviškoms paslaugomis, tokiomis kaip judrusis ir plačiajuostis ryšys, galima naudotis už vis prieinamesnę kainą. Pavyzdžiui, dėl fiksuotojo

¹⁵ Antroji V priede nustatyta aplinkybė susijusi su padėtimi, kai paslauga neteikiama įprastomis rinkos sąlygomis, todėl pateisinamas viešas įsikišimas, t. y. kai „konkrečių paslaugų prieinamumas ir naudojimas jomis teikia grynąją naudą visiems vartotojams, ar būtina viešai įsikišti tais atvejais, kai konkrečios paslaugos visuomenei neteikiamos įprastomis komercinėmis sąlygomis“.

¹⁶ Žr. naujausią 13-ąją įgyvendinimo ataskaitą, COM (2008) 153.

plačiajuosčio ryšio rinkoje stiprėjančios konkurencijos ir nuolatinių investicijų asmenų, besinaudojančių šiomis paslaugomis, sparčiai gausėjo (2007 m. per dieną vidutiniškai buvo sukuriama 52 000 naujų linijų, taigi rinka padidėdavo 20 %, o 2008 m. sausio 1 d. fiksuotosios plačiajuosčių prieigos linijų jau buvo beveik 100 mln.).

Tačiau, netgi šiam sektoriui augant taip sparčiai, tenka pripažinti, kad kai kuriose geografinėse vietovėse šios paslaugos rinkos sąlygomis iki priimtino termino tikriausiai nebus pradėtos teikti. Vis plačiau naudojantis plačiajuosčiu internetu prieiga ir vis daugiau socialinių bei ekonominių operacijų atliekant internetu, ateis laikas, kai „informacinė atskirtis“ taps rimta problema.

Kaip tik pripažinus šią problemą, į iniciatyvą i2010 įtrauktas politinis skaitmeninės atskirties mažinimo prioritetasis¹⁷. Plačiajuosčių ryšių prieigos reikia ne tik konkurencingumui ir ekonomikos augimui užtikrinti – ji tampa pagrindiniu tikslu siekiant vartotojų gerovės ir skaitmeninės įtraukties.

Be to, 2006 m. Komisijos komunikatas „Atotrūkio įdiegiant plačiajuosčių ryšių mažinimas“¹⁸ tapo rimta paskata siekti plačiajuosčio ryšio sutelkiant ir Europos Sąjungos lygmens politiką, pavyzdžiui, dažnių spektro politiką, sanglaudos finansavimą bei valstybės pagalbos taisykles, ir viešojo bei privačiojo sektorių partnerystę pagrįstas regionų ir vietos iniciatyvas.

Ataskaitose dėl atnaujintos Lisabonos strategijos, Komisija paragino valstybes nares parengti nacionalines plačiajuosčio ryšio strategijas ir nustatyti nacionalinius naudojimosi sparčiuoju internetu tikslus¹⁹. Šios nacionalinės plačiajuosčio ryšio strategijos ir iniciatyva i2010 kol kas sudaro bendrą pagrindą, kuriuo remdamosi valstybės narės gali imtis platesnių veiksmų, kad į informacinę visuomenę įtrauktų kuo daugiau piliečių. Kadangi plačiajuosčių ryšys tampa būtina kasdienio gyvenimo priemone, kyla klausimas, kaip įgyvendinti tikrą „plačiajuosčio ryšio visiems“ politiką ir kokia galėtų būti universaliųjų paslaugų politikos reikšmė sprendžiant šį klausimą.

3.2. Perspektyvos

Plačiau diskutuojant apie pagrindines paslaugas, kurios piliečiams ilgainiui turėtų būti prieinamos, kad jie galėtų dalyvauti visuomenės gyvenime, vis dažniau klausiamas, ar ir kaip universaliosios paslaugos galėtų padėti siekti šių tikslų bendrojoje atvirų ir konkurencingų e. ryšių rinkų skatinimo sistemoje.

Konsultuojantis dėl bendrojo telekomunikacijų reguliavimo persvarstymo²⁰ pateiktuose atsiliepimuose iškelta nemažai klausimų, kokia turėtų būti universaliųjų paslaugų mechanizmo vieta sistemingoje ir įgyvendinamoje „plačiajuosčio ryšio visiems“ politikoje.

Plačiajuosčių ryšys suteikia galimybę aktyviau dalyvauti visuomenės gyvenime: vis daugiau piliečių naudojami e. sveikatos, e. mokymosi, e. vyriausybės ir e. verslo paslaugomis. Todėl jie

¹⁷ COM (2005) 229.

¹⁸ COM (2006) 129.

¹⁹ Žr. COM (2007) 803.

²⁰ Per viešąsias konsultacijas dėl Komunikato COM (2005) 203 ir dėl Europos Sąjungos reguliavimo sistemos reformos 2006–2007 m. gautuose atsiliepimuose patvirtinta būtinybė iš esmės apsvaistyti universaliąsias paslaugas.

aktyviau dalyvauja ekonominiame ir socialiniame visuomenės gyvenime, turi daugiau galimybių rasti darbo, užsiimti verslu ir mokytis, nepaisant buvimo vietos.

Svarbiausia atsakyti į klausimą, ar universaliosios Europos Sąjungos lygmens paslaugos – tinkama priemonė plačiajuosčio ryšio plėtrai paskatinti, o jei taip, kada ir kaip šią priemonę reikėtų taikyti; o gal kitos Europos Sąjungos politikos priemonės – ir, tokiu atveju, kurios – būtų veiksmingesnės. Šis klausimas yra platesnis už universaliųjų paslaugų apimties klausimą.

Komisija mano, kad labai svarbu yra tai, kad Europos Sąjungoje tokios svarbios paslaugos kaip e. ryšiai būtų plačiai prieinami piliečiams ir įmonėms, nepriklausomai nuo jų geografinės buvimo vietos, priimtina kaina ir nustatytos kokybės. Todėl Komisija norėtų pradėti plataus masto viešąsias diskusijas šiais klausimais:

1. Kiek konkurencingos šiuolaikinės e. ryšių rinkos gali būti laikomos pakankamomis universaliai prieigai teikti, atsižvelgiant į tai, kad:
 - fiksuotąją telefoniją linkstama keisti judriuoju balso ryšiu, kuriuo naudojasi labai daug žmonių už itin prieinamą kainą, ir tai galėtų reikšti, kad UPI, apsiribojantis prieiga fiksuotoje vietoje, tampa nebe tokiu reikšmingu, ir
 - plačiajuostį ryšį sparčiai didėjančiai gyventojų daliai užtikrina rinkos dalyviai, o tai rodo, kad plačiajuostis ryšys, įskaitant judrųjį plačiajuostį ryšį, lygiai taip pat, kaip ir judriojo ryšio telefonija, rinkos dalyvių pastangomis per vidutinės trukmės laikotarpį galėtų tapti prieinamas beveik visiems?
2. Dabartinės tendencijos rodo, kad pakankamą prieigą prie interneto vis daugiau abonentų palaiptui ima suprasti kaip prieigą naudojantis ne siaurajuosčiu ryšiu. Tokiomis aplinkybėmis kyla klausimas, ar nereikėtų persvarstyti dabartinio UPI (visų pirma, 8 konstatuojamosios dalies kartu su direktyvos 4 straipsnio 2 dalimi) aiškinimą, visų pirma atsižvelgiant į duomenų perdavimui tokiu pajėgumu, kokio pakaktų veiksmingai interneto prieigai užtikrinti, suteiktą reikšmę. Taip pat reikėtų apsvarstyti, ar nevertėtų iš dalies pakeisti galiojančių teisės aktų, kad šios formuluotės būtų aiškinamos lanksčiau ir technologijų požiūriu neutraliau.
3. Jei plačiajuostis ryšys vis labiau laikomas universalioja paslauga, ar nebūtų tikslingiau oficialiai iš dalies pakeisti UPI apimtį, kad būtų atsižvelgta ir į plačiajuostį ryšį? Ar veiksmingos interneto prieigos sąvoka vis dar galioja?
4. Ar dabartinė UPI apibrėžtis yra pakankamai lanksti, ar, priešingai, pernelyg ribojanti, atsižvelgiant į skirtingą ES-27 rinkos išsivystymą?

Šiuos klausimus reikia vertinti atsižvelgiant į toliau pateiktus išsamesnius klausimus, įskaitant klausimą apie UPI reikšmę ir vykdymą bendroje „plačiajuosčio ryšio visiems“ politikoje.

- a) Kaip galėtų būti suderinti didesni UPI ir bendroji politika, kuria siekiama įgyvendinti „plačiajuosčio ryšio visiems“ idėją, įskaitant reguliavimo sistemą, kuria skatinama konkuruojant teikti plačiai prieinamas paslaugas, paramos iš struktūrinių fondų paraiškas, regionines atvirosios prieigos optinio pluošto kabelių tinklų sistemas ir paklausos didinimo priemones, tokias kaip dotacijos abonto įrangai pirkti, mokymas arba informavimas? Kokie universaliųjų paslaugų sistemos taikymo pranašumai ir trūkumai, palyginti su kitomis politikos priemonėmis, kuriomis

įgyvendinama „plačiajuosčio ryšio visiems“ politika? Kokį tikėtiną poveikį tai turėtų suinteresuotosioms šalims, socialinei bei teritorinei įtraukčiai, užimtumui, konkurencijai, investicijoms, inovacijoms ir konkurencingumui?

- b) Kaip galima didesnė UPI apimtis įtraukus plačiajuosčių ryšį, lankstesnis veiksmingos interneto prieigos aiškinimas arba pasirinkta ne tokia vienoda UPI samprata būtų suderinta su būtinybe vidaus rinkoje užtikrinti nuoseklų požiūrį, vengiant iškraipyti konkurenciją?
- c) Ar tikslinga nurodyti tam tikrą greitį ar greičių diapazoną, kuris būtų siejamas su „plačiajuosčiu ryšiu“ arba atnaujinta veiksmingos interneto prieigos samprata? Ar, siekiant užtikrinti paslaugos kokybę ir aktyvų dalyvavimą šiuolaikinės visuomenės gyvenime, turėtų būti nustatytas 1–2 Mb/s greitis?
- d) Bendri Europos kriterijai ir įgyvendinimo planai, kuriais siekiama sumažinti konkurencijos iškreipymų, pavyzdžiui:
- Koks šiomis paslaugomis besinaudojančių asmenų skaičius būtų laikomas „dauguma“, kad būtų galima nustatyti UPI?
 - Kaip atitinkamomis aplinkybėmis turėtų būti nustatoma, kokioms vartotojų grupėms arba geografinėms zonoms turėtų būti taikomas UPI?
 - Kaip geriausia užtikrinti, kad pažeidžiami asmenys (pavyzdžiui, neįgalieji arba vyresnio amžiaus žmonės) galėtų patogiai naudotis e. ryšiais taip pat, kaip ir dauguma vartotojų?
 - Ar tebereikia, kad abonentų knygos ir taksofonų paslaugos būtų teikiamos pagal UPI? Dėl pastarųjų – ar į UPI taikymo sritį reikia įtraukti ir „kitus e. ryšių prieigos punktus“ (pavyzdžiui, WiFi zonas)?
 - Kaip turėtų būti išrenkamos įmonės, kurios turėtų vykdyti universaliųjų paslaugų įpareigojimus, ir kokia turėtų būti tų įpareigojimų apimtis?
 - Kokia turėtų būti institucinė sistema, kad būtų galima įgyvendinti universaliųjų paslaugų priemones; koks turėtų būti reguliavimo institucijų vaidmuo?
 - Kokios būtų tikėtinos universaliųjų paslaugų įpareigojimų vykdymo sąnaudos ir kas turėtų jas padengti? Kokia turėtų būti finansavimo bei kompensavimo sistemų apimtis ir ribos, koks turėtų būti santykis tarp tokių finansavimo šaltinių, kaip bendroji mokesčių sistema ir universaliųjų paslaugų fondai, ir kaip reikėtų užtikrinti, kad tai derėtų su valstybės pagalbos taisyklėmis?

3.3. Išvados

Šiame komunikate aptarti tam tikri būsimos universaliųjų paslaugų reikšmės teikiant e. ryšių paslaugas aspektai. Jame keliamas klausimas, ar reikia keisti Europos Sąjungos lygmens universaliųjų paslaugų sampratą bei apimtį ir, jei reikia, ar universaliosios paslaugos – tinkama priemonė plačiajuosčio ryšio plėtrai paskatinti, o gal to turėtų būti siekiama kitomis Europos Sąjungos politikos arba nacionalinėmis priemonėmis. Juo sukuriamas pagrindas įvairiems susijusiems klausimams apsvarstyti, kad 2009 m. Europoje būtų galima pradėti

reikšmingą diskusiją, kurioje visos suinteresuotosios šalys galėtų pareikšti savo nuomonę ir aptarti kitus metodus.

Remdamasi šia diskusija, 2009 m. antroje pusėje Komisija paskelbs komunikatą, kuriame apibendrins diskusijos rezultatus. 2010 m. ji galėtų pateikti konkrečius pasiūlymus, jei jų reikės Universaliųjų paslaugų direktyvai atnaujinti.

Komisija ragina Europos Parlamentą, Tarybą, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą ir Regionų komitetą laikyti šį komunikatą tolesnių svarstymų pagrindu.